

**В.2. ЗВЫШФРАЗОВЫЙ ТИП:
САМОСТОЯТЕЛЬНЫЕ СИНТАКТИЧЕСКИЕ АДЪЮНКТЫ
У СТРУКТУРЫ ЗВЫШФРАЗОВОГО АДЪЮНКТОВ**

Кампаненты ў структуры звышфразывага адзінства	Адносіны паміж сінтаксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звышфразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
Эліптычная і поўная (або эліптычная) канструкцыі	Логіка-семантычныя адносіны. <i>Тоеснасці</i>	Паўтор лексічна тоесных прэдыкатыўнага (эліпсаванага) і паўпрэдыкатыўнага кампанентаў	42	22 %	<i>Кылі і жывём усім, // Чым жыццё нас адорвае, // Свой крыж несучы, быццам лёс. // Хто – ўпарта! Над зорную прорваю. // Хто – распачна – сцежкамі слёз</i> (Т. Бондар)
		Метафарычны паўтор аб'ектных кампанентаў	32	17 %	<i>Цяпер жа, кажучь, пустых кабінетаў многа. Самы момант якую-небудзь свабодную пасаду</i> (А. Макаёнак); <i>Яшчэ дыміцца ноч, як галавешка. // Туман – // Астылым попелам над ёй</i> (А. Грачанікаў)
		Анафарычны паўтор аб'ектных кампанентаў	39	21 %	– <i>Некалькі камісій за тыдзень. І кожнай – увагу, транспарт...</i> (А. Дзялендзік)
		Паўтор лексем (прэдыкатыўна дамінантнай) у поўнай і эліптычнай канструкцыях	33	18 %	– <i>Томачка, як заўсёды, са свежымі кветкамі. (Нюхае). Ах, як яны цудоўна пахнуць! Ды гэта ж палявыя...</i> (А. Макаёнак); <i>А мне патрэбны сёння толькі кветкі. Заместа неба – кірмашовы дах. // Прылаўкі, што цяжкія ваганеткі. // І ў кожнага – свой</i>

Працяг табліцы

Кампаненты ў структуры звышфразы вага адзін- ства	Адносіны паміж сін- таксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звыв- фразывага адзінства	Спосывы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
					саблівы пах... (Р. Баравікова); Каралёў (дастае з партманета некалькі зьялёных банкнотаў , кладзе іх на бакал). – Тут трыста (А. Дудараў)
		Паўтор функцыя- нальна эквівалент- ных кампанентаў	41	22 %	І вось (Ліда) дачку яму нарадзіла. Адзіная ў іхняй палаце дзяўчынка. Ва ўсіх астатніх, як у яе, Нюты, хлопчыкі (Г. Багданава); – Ты як – на вуліцы? – глухім, перацятым голосам запытаўся ён. – Не, цераз роў. А там у поле і – на станцыю (В. Быкаў)
Усяго			187	100 %	
Эліптычная і поўная (або эліптычная) канструкцыі	Супрацьпастаўлення	Супрацьпастаўленне кампанентаў без зме- ны класа слоў (суб'ект – аб'ект)	28	21 %	Вайна – вайной... А трэба ўсім // Штодзень акраец хлеба... // Хай будзе ён сухім, малым, // Калючым, шэранькім, а з ім, // Надзённым, жытнім, дарагім, – // Нам жыць! Акрайчык – трэба (А. Бялёвіч); – Давайце я схаджу , – сказаў ён проста, ні- бы гутарка ішла аб якой драбязе. – Калі што – кулямётам (В. Быкаў)

Працяг табліцы

Кампаненты ў структуры звышфразывага адзінства	Адносіны паміж сінтаксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звышфразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
		Супрацьпастаўленне кампанентаў без зменных класа слоў (аб’ект – аб’ект)	32	24 %	– У падвале холадна. Ежы няма . А тут – сыр, малако, рыба, бананы (Г. Марчук); – Чалавек заваліў работу. Яго б з партыі... А мы – вымову... (А. Дзялендзік)
		Супрацьпастаўленне кампанентаў са зменнай класа слоў (аб’ект – аб’ект)	47	34 %	– Бывала ж, хваробы такой не было. А цяпер – то адзін, то другі , і ўсё больш з начальства (А. Петрашкевіч)
		Супрацьпастаўленне кампанентаў без зменных класа слоў (іменны прэдыкат – аб’ект)	29	21 %	– А тут – улась , не крані яго. А сам – за змеявік ды пад ногі... Таптаць... (І. Мележ)
Усяго			136	100 %	
Эліптычная і поўная (або эліптычная) канструкцыі	Адносіны неадпаведнасці. Адносіны частковай неадпаведнасці	Неадпаведнасць прэдыкатыўнага і тэмпаральнага кампанентаў	12	14 %	– Нічога, уважу! Не канешне – на вашага п’янага Мікалая (І. Мележ)
	Адносіны поўнай неадпаведнасці	Неадпаведнасць прэдыкатыўнага і акалічнаснага кампанента	39	44 %	– Тут і ў сям’і грызеешся вечно, брат брата за горла бярэ! А то каб з чужымі – мірна! Смех, дый годзе (І. Мележ)

Працяг табліцы

Кампаненты ў структуры звышфразывага адзінства	Адносіны паміж сінтаксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звышфразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
		Неадпаведнасць аб'ектных кампанентаў	37	42 %	Зручная ў цябе пазіцыя – <i>за людзей, для іх дабрабыту</i> . А тэхнакрат Ляшчук – <i>за бяздушныя агрэгаты...</i> (А. Дзялендзік)
Усяго			88	100 %	
Усяго (ад агульнай колькасці)			88	15 %	
Поўная і эліптычная (або эліптычная) канструкцыі	Адносіны функцыянальнай эквівалентнасці . Адносіны эквівалентнага ўключэння	Эквівалентнае ўключэнне прэдыкатаў і аб'ектных кампанентаў	47	29 %	– <i>Я пра што...</i> Ці, скажам, табе не хацелася б мець у сталіцы трохпакаёвую кааператыўную? (Г. Марчук); – Чуеш?... <i>Зноўку гром...</i> // <i>А гэта, бацька, твой бушуе</i> – // <i>Цёплы, светлы дом</i> (А. Вялюгін); <i>Аднойчы разважалі, // Колькі хто хацеў бы // Жыць на свеце. // Матылі</i> – пакуль цвітуць кветкі. // <i>Птушкі</i> – пакуль іхносяць крылы. // <i>Звяры</i> – пакуль іх кормяць ногі. // <i>Дрэвы</i> – пакуль на сваіх плячах трымаюць неба (М. Танк)

Працяг табліцы

Кампаненты ў структуры звышфразы вага адзін- ства	Адносіны паміж сін- таксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звыш- фразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
		Эквівалентнае ўключэнне зместу дзейсловага прэдыката (эліпсаванага) у іменны	25	15 %	<i>1 трэця – дык занятыя! Адразу па два кавалеры, як стража, па баках (І. Мележ); Ну вось і ўсё... Куды цяпер? (Г. Багданава)</i>
		Эквівалентнае ўключэнне зместу аб'ектнага кампанента ў суб'ектны	18	11 %	<i>– Тут – заключэнне праектнага інстытута! Гэта – з міністэрства! Гэта – доктар навук са сталіцы! (А. Дзялендзік); Яны ж рэліквіі Кіеўскай Русі 10 – 12 стагоддзя. Ад іх – назва вёскі (А. Петрашкевіч)</i>
	Адносіны безэквівалентнага ўключэння	Безэквівалентнае ўключэнне зместу эліптычнай канструкцыі ў змест поўнай	19	12 %	<i>Чамусьці ўзяў і ўсё парушыў. На мой прывет – глухі адказ (Р. Баравікова); Хопіць вам пра грошы. Сядайце да стала (Г. Марчук); – Цяпер лепш. Спачатку дай таблеткі. Я магу і халоднае (А. Дзялендзік); – Я не пра тое... Каб адрамантаваць водаправодную сетку, патрэбна не менш трох сутак (М. Матукоўскі);</i>

Кампаненты ў структуры звышфразы- вага адзін- ства	Адносіны паміж сін- таксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звыш- фразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
					<i>Гэта я ад радасці... Клянуся, я не верыла, што можна знайсці такія грошы. І Юля не верыла. Толькі ты верыў (А. Дударэў); – Гэта ў вас ад бяссонніцы... У чатыры раніцы толькі пеўні сур’ёзна кукарэкаюць (А. Дударэў)</i>
	Уключэнне кампанентаў, што знаходзяцца ў рода-відавых адносінах	Рода-відавае ўключэнне аб’ектаў кампанентаў	27	17 %	<i>– Ето – камісія: адны калгасаўскія!.. Аднаго Чарнушку – ад усяго сяла (І. Мележ); – Наслухаўся я да моташинасці і мусульманскіх паслоў, і конскіх, і іудзейскіх... А цяпер вось яшчэ і грэчаскі на нашу галаву (А. Петрашкевіч)</i>
	Уключэнне функцыянальна тоесных кампанентаў	Уключэнне зместу акалічнаснага кампанента ў змест прэдыкатыўнага (функцыянальна тоеснага)	26	16 %	<i>Бягу. Чаго стаяць пад грушай. І наўздагонку – лістапад (Р. Баравікова); Музыку і там любяць. Я ахвотна (К. Чорны); Свячка, значыцца, з табой. // А ўсё ж пакаж паперу (А. Бялевіч)</i>
Усяго			162	100 %	
Усяго (ад агульнай колькасці)			162	27,5 %	

Кампаненты ў структуры звышфразы- вага адзін- ства	Адносіны паміж сін- таксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звыш- фразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
Поўная і эліптычная канструкцыі	<i>Адносіны перакрыва- вання</i>	Перакрыванне прэдыкатыўных і аб'ектных кампа- нентаў, што адносяц- ца да розных мност- ваў	14	2,5 %	ён усміхнуўся і мімаходзь заўважыў: як жанчына ставіцца да кветак, так і да мужа. Зноў ён пра сваю жонку... (Г. Багданава); Таленавітым людзям нельга жыць па адным. Памятаю, калі вучыліся, быў фільм «Монпарнас-19». Там таксама пра гэта (Г. Багданава); Гэта ж мне казалі: у ЦК камсамола вызвалілася месца інструктара. Прасілі падказаць каго (Г. Багданава); Тут завезлі адну рэч у магазін. Хачу цешчы ў падарунак (Г. Марчук); – Шар зямны да вачэй абклеены. // У навінах – дошка аб'яў. // Словы, словы – нібы з канвеера... // А навокал – вецер гуляў... (В. Зуёнак); От бо памяць у мяне! Каб яна спрахла. Дзе ж гэта я?.. (К. Чорны);

Працяг табліцы

Кампаненты ў структуры звышфраз- вага адзін- ства	Адносіны паміж сін- таксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звыш- фразовага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
					Хаб мне ды свайго агранома... Прызнацца, я б, можна, не ламаў галавы над гэтымі кніжкамі (А. Макаёнак); Мільгаюць падковамі коні. // Я – з вамі (Л. Геніюш); Прыкідвайся галодным, бедным. У золата дачку апранае. Вазу за васемсот рублёў (Г. Марчук)
Усяго (лагічныя адносіны)			587	100 %	
Усяго (ад агульнай колькасці)			587	56,8 %	
Поўная і эліптычная канструкцыі	<u>Семантыка-сінтаксічныя адносіны.</u> Эліп- тычны сказ змяшчае вы- пад	Самасвае ўзаемадзе- янне	63	14 %	Мухіна (разгублена). На распрацоўку гэтай ідэі мы загубілі столькі часу і сродкаў... І, ведаеце, не трэба так заўзята... (А. Пет- рашкевіч); Уцёк я, Марыя Вікенцьеўна. Старастам цяпер у вашага бацюшкі (Г. Марчук); Мы выйшлі з кавярні. І зноў проста ў во- чы – гэты мажны пыхлівы дом з калонамі на той бок праспекта (Г. Багданава)

Кампаненты ў структуры звышфразывага адзінства	Адносіны паміж сінтаксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звышфразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
	Эліптычны сказ змяшчае пасылку	Сэнсавое ўзаемадзеянне	24	5 %	<i>Каб я – і з ёй?</i> // Ды ты вар’ятка, // Калі паверыла ў абман (Н. Гілевіч); <i>Дзіця... А як тады з навукай?</i> // Яно, павер, мне звязжа рукі, // І я тады ўжо не вучоны (А. Бачыла)
	Адносіны выніковасці (эліптычны сказ змяшчае пасылку)	Сэнсавое ўзаемадзеянне	28	6 %	– <i>Альжбета Францаўна Кудзёлка...</i> // Разводка быццам бы..., але // <i>Па ўсім відаць, што не свісцёлка...</i> // <i>Да ўсіх – з навагай у сяле...</i> (Н. Гілевіч)
Эліптычныя канструкцыі	Умоўна-выніковыя адносіны	Сэнсавое ўзаемадзеянне	52	12 %	– <i>І каб нікому ні слова! Паняла? А то – пеўніка пад стрэшку</i> (В. Быкаў)
Поўная і эліптычная канструкцыі	Прычинныя адносіны (эліптычны сказ змяшчае прычыну)	Сэнсавое ўзаемадзеянне	29	6 %	– <i>Прысядкі ёй трэба! З маім здароўем – «Лявоніху». Хадзі во, разгінай мяне... У мяне ж сярэдзіна</i> (А. Дудараў); <i>А вы не маглі б ваш тон на дзве актавы ніжэй? ... Ці так перапалохаліся за сваю дысертацыю?</i> (А. Петрашкевіч)
	Прычинныя адносіны (парцэляваны поўны)	Структурна-сэнсавое ўзаемадзеянне з пар-	34	8 %	<i>Каб дзень ад воч цямрэчай неадрыўнай, //</i> <i>Каб не ўсчалася, не прыйшла вайна...</i> //

Працяг табліцы

Кампаненты ў структуры звышфразывага адзінства	Адносіны паміж сінтаксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звышфразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
	сказ змяшчае прычыну)	цэляванай канструкцыяй			Мне Мацэраю Божая яна (Т. Бондар)
Эліптычныя канструкцыі	Прычынныя адносіны (адзін з эліптычных сказаў змяшчае прычыну)	Сэнсавое ўзаемадзеянне	38	10 %	– А табе – абы ў рожкі. Не можаш з зяцем па-добраму (А. Петрашкевіч); Яны ўжо тут. У дзверы не выйдзем. Ты зможаш праз акно? (М. Матукоўскі)
Поўная і эліптычная канструкцыі	Адносіны меры і ступені (эліптычны сказ указвае на меру і ступень)	Сэнсавое ўзаемадзеянне	19	4 %	Мясціна слаўная на зайздрасць. // Сюды – не сорама – з « кірмашу »... // Ну што ж, вярнуся ў хату зараз, // Скажу таксама Тамашу... (Н. Гілевіч)
Поўная і эліптычная канструкцыі	Мэтавыя адносіны (поўны сказ змяшчае мэту)	Структурна-сэнсавое ўзаемадзеянне з парцэляванай канструкцыяй	32	7 %	Туды, туды – увага, сіла, // І грошы, сродкі ўсе – туды. // Каб цаліна закаласіла // На незлічоныя пуды (Н. Гілевіч)
Эліптычныя канструкцыі	Прычынныя адносіны (парцэляваны эліптычны сказ змяшчае прычыну)	Структурна-сэнсавое ўзаемадзеянне з парцэляванай канструкцыяй	67	15 %	– Мне галоўнае – каб у партызаны. Бо мне ўжо дома – неяк (В. Быкаў); Ідзі зрубі дзве грушы. Месца пад новую цяпляцу трэба (Г. Марчук)

Кампаненты ў структуры звышфразывага адзінства	Адносіны паміж сінтаксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звышфразывага адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
Поўная і эліптычная канструкцыі	Эліптычны сказ змяшчае абагульненне	Сэнсавое ўзаемадзеянне	21	5 %	<i>Гаварыць табе яшчэ хочацца з кім-небудзь... А перад смерцю чалавек заціхае і маўчыць, як тваё Сонца... Колькі гэта табе? (А. Дудараў);</i> <i>Зноў званок – настойлівы, вясёлы. Гэта акцёры (Г. Багданава);</i> <i>Я заўсёды хацеў любіць, і мара ад мяне хілілася, як здрадніца... Калі спрабавалі любіць, дык абавязкова за нешта...</i> <i>Ты ўжо дахаты? (А. Дудараў);</i> <i>Каварныя, зламысныя, адступніцкія часы, князь. Не ты, дык цябе (А. Петрашкевіч);</i> <i>– Глядзі, Хрысця, загіне сын. У такі момант – разам трэба (А. Дзялендзік);</i> <i>– Не! Пойдзем! – яна цягнула сына да сельсавета! – Я гэтаму ... начальніку пакажу! Гэта яму не пры немцах! Ён у мяне пакача! (А. Дудараў)</i>

Кампаненты ў структуры звышфразавога адзінства	Адносіны паміж сінтаксічнымі адзінкамі (эліптычнай і поўнай) у структуры звывшфразавога адзінства	Спосабы і сродкі рэалізацыі адносін	Агульная колькасць	Працэнтныя суадносіны	Прыклады
		Сэнсавае ўзаемадзеянне метафарызаваных кампанентаў	41	9 %	Усё, чытач. Я стаўлю кропку. // Ах, не завершаны сюжэт? // Ну што ж рабіць? Далей – ні кроку. // Далей – табу і запавед (Н. Гілевіч)
Усяго (семантыка-сінтаксічныя адносіны)			448	100 %	
Усяго (ад агульнай колькасці)			448	43,2 %	
Усяго			1035	100 %	